

HEGE KNARVIK SANDE
VIKAR FOR DAGLIG LEDER I DRAMA- OG TEATERPEDAGOGENE

KOMPETANSEBASERT FAGFORNYELSE

Da Sten Ludvigsen startet arbeidet med å utrede fremtidens skole hadde han ikke sett for seg at konklusjonen skulle være fornyelse av fagene. Men ut fra samfunnsanalysen og analysene av dagens læreplaner er talen klar: - Vi trenger en omfattende fagfornyelse, og prosessen må starte nå hvis vi skal ha et samfunn som er rustet for fremtidens behov.

TEKST: HEGE KNARVIK SANDE

Rett før sommeren leverte Ludvigsen-utvalget sin utredning om fremtidens skole. Det har vært en to år lang prosess som har resultert i to NOUer (Norges offentlige utredninger), nå sist hovedrapporten *Fremtidens skole – Fornyelse av fag og kompetanser*, som ble overlevert kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen i juni. Drama- og teaterpedagogene (DTP) har fulgt prosessen tett, og hatt flere møter med utvalgsleder Sten Ludvigsen underveis. Etter sommeren tok vi kontakt med ham igjen for å finne ut hvordan utvalget ser på drama- og teaterfaget, og vår vei videre.

DTP hadde en klar forventning til rapporten fra Ludvigsenutvalget. Hovedgrunnen til det er det brede kompetansebegrepet som utredningene anvender. I tillegg til fagspesifikke kompetanser, inkluderes kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, kompetanse i å samhandle og delta, og kompetanse i å utforske og skape. Dette er begreper som verdsetter og vektlegger at læring er et samspill mellom

kognitive, sosiale og emosjonelle sider. På den måten går kompetanseområdene direkte inn i kjernevirksomheten til drama- og teaterfaget, hvor man handler, reflekterer, føler og opplever i en og samme prosess (Sæbø, 2010; Krøgholt, 2001).

Det er derfor ingen hemmelighet at vår skuffelse var stor da vi leste gjennom rapporten og oppdaget at dramafaget ikke er nevnt en eneste gang. Var vår innsats forgjeves? Det nærmeste NOUen nevner drama- og teaterfaget er i en liten bisetning der utvalget skriver at det finnes flere estetiske fag som ikke er representert som egne fag i dagens skole. Det står også at det må legges opp til en større og grundig faglig debatt rundt hvilken plass og funksjon de praktiske og estetiske fagene skal ha i fremtidens skole.

– Hvorfor anser utvalget det som nødvendig med en debatt rundt de praktiske og estetiske fagene?

– Det handler om samfunnsanalysen og de utfordringene som disse fagene har i dag, med for eksempel lærernes mangel på kompetanse i fagene, sier Sten Ludvigsen.

Det har også blitt trukket frem i de to rapportene at de praktiske og estetiske fagene har en bred profil som kan hindre elevenes mulighet til dybdelæring. Utvalget foreslår at disse fagene/fagområdene bør styrkes som en del av arbeidet med fagfornyelse.

– Hovedbegrunnelsen for fagfornyelsen i alle skolens fagområder er de fire overordnede kompetansene. Man må inn i hvert enkelt fag for å se hva de representerer og hva de kan bidra med inn mot kompetanseområdene, forklarer Ludvigsen.

I følge hovedrapporten skal selve fagfornyelsen skje i fagområdene matematikk, naturfag, teknologi, språkfag, samfunnsfag og etikkfag, samt de praktiske og estetiske fagene. Det vil altså si at man skal starte med se på fagene samlet

POSITIV TIL FAGET : – Som alle andre fagmiljøer som er opptatt av skolen bør også dramamiljøet bidra i det videre arbeidet i høringene og med fagfornyelse. Dere har et fag og metoder som kan bistå til å realisere flere av de fire overordna kompetansene, sier Sten Ludvigsen.

innenfor de ulike faggruppene, og se hvilke fag som gir hvilke kompetanser. Da vil man kombinere en vertikal og horisontal utvikling av læreplanene. Med vertikal menes det kumulative innen ett fag eller fagområde, med horisontal menes blant annet hvordan fagene og arbeidsformer til sammen kan bidra til utvikling av fagovergripende kompetanser.

– Et sentralt poeng er at alle fagene ikke må oppfylle alle kompetansene - det er oppnåelsen av kompetanseområdet samlet sett innenfor hvert fagområde som er viktig. På denne måten kan man løse deler av stofftrengselen som utvalget mener skolen sliter med, og man kan oppnå dybdelæring i stedet for overflatelæring. Vi må også tørre å velge ut innhold som er mest relevant for dagens elever, sier han.

Ludvigsen forklarer videre at utvalget hadde som mandat å legge rammene og peile en retning. Men han er veldig tydelig på at utvalget ikke har hatt mandat til å gå i detalj på det faglige innholdet.

– Vi må legge rammer og retning, men vi kan ikke detaljere det faglige. Det ville være uheldig om vi kom med en oppskrift på fagfornyelsen. Det ville ikke virke. Vi kan legge rammeverk og angi prinsippene basert på forskning og erfaring – ikke oppskrifter.

DTPs tolkning av NOUens fokus på de fire fagområdene fører til at de estetiske fagene som i dag er tilstede som læringsform eller uttrykksform i andre fag ikke er synlige i rapporten. Dette gjelder for drama- og teaterfaget, og det til tross for at det finnes forskning som synliggjør at estetiske læringsmetoder har god påvirkning på andre fag. Jeg spurte Sten Ludvigsen om hvordan utvalget hadde forholdt seg til for eksempel forskning som den internasjonale *Art for Arts's sake? The Impact of Arts Education* (OECD-rapport, red.anm) og det internasjonale forskningsprosjektet *DICE (Drama Improves Lisbon Key Competences in Education)*, som nettopp uttrykker blant annet dramafagets positive virkning på elevenes verbale ferdigheter som skriving, lesing, leseforståelse, utvikling av muntlig

språk og vokabular. Sten Ludvigsen svarer at utvalget har satt seg inn i denne forskningen og vurdert den seriøst.

– Den burde nok vært referert til i NOU 2014:7 siden vi jobbet med disse rapportene og annen forskning innen de praktisk-estetiske fagene. Men samtidig er det svakheter i denne forskningen.

– Hvilke?

– Rent forskningsmessig har den svakheter når det gjelder å påvise sammenhenger mellom et fagområde som drama og store områder som skriving, lesing og utvikling av språk. Å generalisere på tvers av disse fagområdene er veldig komplisert og krever forskningsdesign som muliggjør dette. Vi mener forskningen innen fagområder som musikk og drama er på sitt beste når den tar fagets ontologi og epistemologi på alvor, og ikke prøver å legitimere seg for andre. Vi valgte å illustrere fagfornyelse med to eksempler, hvorav ett var fra musikk.

– Selv om forskningen og dokumentasjonen fra noen av de praktiske-estetiske fagene

“

– Vi mener forskningen innen fagområder som musikk og drama er på sitt beste når den tar fagets ontologi og epistemologi på alvor, og ikke prøver å legitimere seg for andre.

”

ikke er så solid, mener utvalget at disse fagene bør styrkes i fremtidens skole. Dette må gjøres i læreplangrupper.

Ludvigsen uttrykker også at argumentasjonen til kunstfagene i skolen er for svak. Utvalget etterlyser fagdidaktiske, didaktiske og læringsbaserte argumentasjoner – ikke kun argumentasjon knyttet til filosofi.

– Det er helt ok at Aristoteles snakket om tre kunnskapsformer i sin tid, men det er ikke det som gjør forskjellen for norske elever i 2015 og tretti år frem i tid, sier han – spissformulert.

I kompetansen å *samhandle og delta* er kreativitet et sentralt begrep. Dette begrepet har tradisjonelt vært knyttet til de praktiske og estetiske fagene. Ludvigsen-utvalget ser kreativitet som en viktig kompetanse i alle fag og fagområder.

– Er du redd det skal svekke de estetiske fagene når du sier at alle fag skal være kreative, og bruker den argumentasjonen som opprinnelig har vært tilknyttet de estetiske fagene?

– Nei, svarer Ludvigsen, og utdyper med å si at utvalget er av den oppfatning at flere av de estetiske fagene er så svake i skolen i dag at de kan ikke bli dårligere enn det de er nå.

– Både kompetansemessig og læreplansmessig trengs det en fagfornyelse. De estetiske fagene må utvikle en langt klarere fagdidaktisk og læringsbasert argumentasjon, og nettopp disse argumentene vil bli veldig viktige for å få gjennomslag i det videre arbeidet som en del av styrkingen av de fire kompetanseområdene.

En styrkning av fagdidaktikken i norsk skole er et helt klart signal i NOUen som poengterer at det i fagfornyelsesprosessen og i utviklingen av nye læreplaner må være horisontal og vertikal sammenheng i læringen.

Jeg viser Sten Ludvigsen læreplanen i ungdomsskole-valgfaget Sal og scene. Dette valgfaget er det nærmeste drama- og teaterfaget kommer å være et eget fag i dagens skole, til tross for at hovedelementene i faget er knyttet til helt andre fag i skolen, og til tross for at de fleste som underviser i faget ikke har drama- og teaterfaglig bakgrunn. Det som er spesielt med denne læreplanen er at den har samme kompetansemål gjennom hele ungdomsskolen. Læreplanen er helt uten progresjon.

– Hva syns du om læreplanen til valgfaget Sal og scene?

Sten Ludvigsen uttrykker at han er enig med meg i at dette vil være et eksempel på en læreplan som ikke setter elevens læring i sentrum. Når jeg i tillegg opplyser om at denne læreplanen har blitt laget av noen helt uten dramafaglig kompetanse gjentar han mantraet han har uttrykt opp til flere ganger gjennom intervjuet:

– Fagfornyelsesprosessen må være forankret i kompetanse innen fag og fagområder, sier Sten Ludvigsen.

– Vi sier at man må sette ned faggrupper av eksperter, lærere og utøvere som faktisk kan disse fagene fra innsiden, og det er de som må utvikle læreplanen. Som alle andre fagmiljøer som er opptatt av skolen

bør også dramamiljøet bidra i det videre arbeidet i høringene og så med fagfornyelse. Dere har et fag og metoder som kan bidra til å realisere flere av de fire overordna kompetansene. Gyldigheten og relevansen av faget er viktig, i et samfunn som blir mer og mer estetisk orientert, avslutter han. ♦

NOU 2015:8
Fremtidens skole
Fornyelse av fag og kompetanser